

Nr 276.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter; given Stockholms slott den 28 april 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

F ö r s l a g

till

L a g

om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, förordna, att vad i 2—7 §§ stadgas skall äga tillämpning; dock må förordnande, som nu sagts, ej meddelas, med mindre Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Varder ej meddelat förordnande av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen, som i första stycket sägs, äger Konungen med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses.

2 §.

Konungen äger föreskriva, att kommunerna i riket skola i den omfattning Konungen bestämmer fullgöra sådana uppgifter, som äro erforderliga för att fylla befolkningens eller produktionens behov av viktiga förnödenheter, för att lämpligt utnyttja tillgänglig arbetskraft eller för att tillgodose annat ändamål av betydelse för folkförsörjningen.

3 §.

Handhavandet av de uppgifter, som med stöd av 2 § åläggas kommunerna, skall ankomma å kommunala kristidsnämnder.

Kristidsnämnds verksamhetsområde bestämmes av länsstyrelsen, som där så erfordras må besluta om avvikelse från gällande kommunindelning. Finner länsstyrelsen, att två eller flera kommuner böra hava gemensam kristidsnämnd, äger länsstyrelsen föreskriva, att kommunerna skola utgöra kommunalt kristidsförbund. Vad sist är sagt skall äga motsvarande tillämpning, där länsstyrelsen finner nödigt, att del av kommun ingår i verksamhetsområde för kristidsnämnd.

4 §.

Till bestridande av kostnaderna för kristidsnämnds verksamhet är kommun skyldig att ställa erforderliga medel till förfogande.

Inom kommunalt kristidsförbund skola kostnaderna fördelas efter vad med hänsyn till verksamhetens omfattning beträffande de särskilda delarna av kristidsnämndens verksamhetsområde och övriga förhållanden är skäligt. Kan överenskommelse härom icke träffas, fastställes kostnadsfördelningen av länsstyrelsen.

5 §.

Ställer ej kommun eller kommunalt kristidsförbund för ändamål, som i 4 § sägs, erforderliga medel till förfogande, äger länsstyrelsen besluta, med vilket belopp medel för sådant ändamål skola utgå. Underlåter kommun eller kommunalt kristidsförbund eljest att för fullgörande av uppgift, som med stöd av denna lag ålagts kommunen eller förbundet, vidtaga erforderlig åtgärd, må länsstyrelsen föranstalta, att sådan åtgärd varder på kommunens eller förbundets bekostnad vidtagen. Då sådant finnes vara av nöden, äger länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

6 §.

Har kommun jämlikt bestämmelse i annan författning ålagts skyldighet att fullgöra uppgift av beskaffenhet, som i 2 § sägs, äger Konungen, därest kristidsnämnder tillsatts, föreskriva, att den handläggning, som enligt sådan bestämmelse ankommer å annat kommunalt organ, i stället skall ombesörjas av kristidsnämnd.

7 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd. Länsstyrelsens beslut skall dock utan hinder av besvär lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnat.

8 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående kristidsnämnder och kommunala kristidsförbund samt rörande tillämpningen av denna lag i övrigt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 april 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, *fråga om organisation av den lokala kristidsförvaltningen* samt anför:

I en den 21 september 1938 dagtecknad, inom rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap kansli upprättad promemoria har redogörelse lämnats för vissa av rikskommissionen förberedda författningsutkast och andra handlingar ävensom vissa gällande författningsbestämmelser, vilka vid kristillfälle påkallade åtgärder av Kungl. Maj:t. Vid promemorian funnos fogade, bland annat, utkast till lag angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter (kommunal fullmaktslag) ävensom till författningar angående lokala kristidsorgan jämte tillhörande motivering.

I det följande ämnar jag föreslå, att för riksdagen måtte framläggas till antagande förslag till författning rörande skyldighet för kommunerna att fullgöra vissa arbetsuppgifter, som vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden synas böra ankomma å kommunerna. Jag anhåller nu att till en början få lämna en redogörelse för hur förhållandena i förevarande hänseende gestaltade sig i vårt land under 1914—1918 års världskrig.

Den lokala kristidsförvaltningen under världskriget.

Under världskriget genomgick de lokala kristidsorganen ett flertal utvecklingsskeden.

Omedelbart efter krigsutbrottet anbefalldes länsstyrelserna tillse, att »lokala livsmedelskommissioner» bleve tillsatta för de orter eller områden, där så kunde anses vara av behovet påkallat. Resultatet härav blev mycket växlande. I några län anmodade länsstyrelserna antingen magistraten eller stadsfullmäktige i en del större städer att utse dylika kommissioner, i andra län tillsatte länsstyrelserna själva kommissioner, delvis för städer och andra

mera betydande orter med karaktär av konsumtionscentra, delvis också för hela länsdelar. I några län kommo tämligen många kommissioner till stånd, i andra, där svårigheterna törhända visade sig lika stora, någon enstaka eller ett fåtal. Flertalet av de sålunda förordnade organen fingo emellertid under det första krigsåret en rätt obetydlig verksamhet.

På hösten 1915 beredde staten sig möjligheter att, i syfte att förbilliga priserna på en del viktiga förnödenheter, ställa s. k. kompensationsvaror till förfogande. För handhavande av den ekonomiska rörelse, som inköpen och avyttringen av dessa varor krävde, ävensom för annan ekonomisk verksamhet, som befanns nödvändig på grund av de starkt stigande priserna och därav följande förvärrade situation för stora samhällsgrupper, måste livsmedelskommissionerna skaffa sig rörelsekapital och i övrigt rusta sig för omlagd och utvidgad verksamhet. Anordnandet av särskild kristidsverksamhet befanns också av nöden å allt flera orter. Det blev i denna situation en olägenhet, att vissa kommissioner hade sitt uppdrag av länsstyrelsen men icke av kommunerna. Viktigast var att de härigenom i regeln blevo ställda utan alla ekonomiska resurser. I februari 1916 förordnades därför, att i alla stads- och landskommuner genom deras i sista instans beslutande myndigheter skulle väljas organ för handhavande av de särskilda kristidsåtgärder, vilka befunes erforderliga inom kommunen. Namnet livsmedelskommission utbyttes i samband härmed mot livsmedelsnämnd. Ansågs det i smärre landsbygdskommuner onödigt att välja en särskild livsmedelsnämnd, kunde motsvarande uppdrag anförtros åt kommunalnämnden.

Ungefär samtidigt härmed tillsattes inom statens livsmedelskommission en särskild befattningshavare för att i egenskap av »konsulent för de lokala livsmedelsnämnderna» verka för större enhetlighet i deras arbete och i allmänhet utgöra ett förbindelseled mellan den centrala statsmyndigheten på området och de lokala organen.

På senhösten 1916 måste fullständig kortransonering tillgripas av socker och strax efteråt av spannmålsprodukter. De kommunala livsmedelsorganens arbetsuppgifter ökades härigenom väsentligt och ändrade därtill karaktär, i det att nämndernas delaktighet i ransonerings utgörde tvångsvis ålagda statsuppdrag, under det att det tidigare till övervägande del stått i deras eget och deras kommunala uppdragsgivares skön, i vilken utsträckning de skulle ingripa med åtgärder för lindrande av kristidens följder. Av länsstyrelserna förordnades kronoombud att inom nämnd, som å landsbygden handhade ransoneringsuppgifter, bevaka kronans rätt ävensom biträda nämnden i dess arbete. Ransoneringsuppdragen bestodo huvudsakligen i:

- a) medverkan vid inventering och kontroll över beslaglagd spannmål och andra lantmannaprodukter;
- b) upprättandet och fullföljandet av den bokföring över å orten vistande befolkning, som erfordrades för ransoneringskortens utdelande;
- c) fördelningen av de allmänna ransoneringskort; samt
- d) fördelningen av de extra ransoner (»påbrödskort» m. m.), som för tillgodoseende av skilda syften ställdes till förfogande.

Redan från ransoneringens första början ansågs det oundgängligt att förmedla samarbetet mellan centralorganet, folkhushållningskommissionen, och de kommunala nämnderna genom statliga organ, som tillsattes för större områden, län eller större delar av län. Till en början erhöles dessa, som då benämndes fördelningsnämnder, utslutande med ransoneringen sammanhängande arbetsuppgifter och kunde sålunda, bland annat, endast i dessa avseenden övervaka de kommunala nämndernas arbete. Beträffande detta torde böra beaktas, att det var på nämnderna i de bäst lottade jordbrukssocknarna, som det synnerligen maktpåliggande uppdraget framför allt föll att medverka till avleverandet av överskottet av spannmål och de övriga jordbruksprodukter, som efter hand lades under beslag och ransonering. Det måste anses högst naturligt, att fullgörandet av detta uppdrag för dylika nämnder skulle falla sig motbjudande. Deras medverkan i ransoneringsarbetet blev också mångenstädes mindre effektiv. Kronoombuden hade icke tillräckligt inflytelserik ställning för att däri kunna åstadkomma tillfredsställande ändring.

När på sommaren 1917 planerna för det nya ransoneringsåret 1917—18 upplades, ansågs det också ofrånkomligt att i olika avseenden ytterligare utbygga den lokala organisationen. En viktig förutsättning härför skapades, då ungefär samtidigt enhetlighet åter genomfördes i den centrala livsmedelsförvaltningen, därigenom att folkhushållningskommissionen fick övertaga livsmedelskommissionens dittillsvarande arbetsuppgifter. Genom en förordning den 20 juli 1917 (nr 483) utbyggdes fördelningsnämnderna till fastare organiserade livsmedelsstyrelser och föreskrevs med avseende på den kommunala livsmedelsförvaltningen, att särskilda livsmedelsnämnder skulle tillsättas i alla kommuner, att livsmedelsstyrelserna skulle hava inseende över nämndernas arbete och äga att förordna ordförande i dem. Jämväl särskilda kronoombud skulle tillsättas av länsstyrelserna, därest så påkallades av folkhushållningskommissionen. På grund av ordförandenas nya ställning såsom livsmedelsstyrelsernas förtroendemän kom kronoombudsinstitutionen dock att förlora sin betydelse. Liksom under föregående ransoneringsår lämnades av statsmedel anslag, vilka enligt givna normer fördelades till livsmedelsnämnderna såsom bidrag till täckande av kostnaderna för handhavande av de av staten pålagda förvaltningsuppdragen. Särskilt blev härigenom kommunerna i överskottsområden tillgodosedda, vilket ansågs skäligt, enär de ju hade det minsta intresset av de statliga ingripandena. Fördelningen av medlen handhades i sista hand av livsmedelsstyrelserna. — Tidigare hade det ankommit på kommunerna själva att besluta om sammanslagning av två eller flera kommuner till ett gemensamt nämndsdistrikt eller uppdelning av en kommun på flera distrikt. Under det att knappast några exempel förekommo på det förra förfarings sättet, hade det senare nått en viss omfattning, även i fråga om ganska små kommuner. Nu uppdrogs åt livsmedelsstyrelserna att i sista hand avgöra i fråga om såväl sammanslagning som uppdelning, och i meddelad instruktion anmodade folkhushållningskommissionen styrelserna att verka för sammanförande av smärre kommuner för att därigenom

minska det mångenstädes synnerligen stora antalet nämnder. Det var emellertid alltjämt på kommunernas eget medgivande det berodde, om någon åtgärd i avsedd riktning skulle komma till stånd. Resultatet av den företagna aktionen blev särdeles obetydligt; alltjämt handhades den kommunala förvaltningen på livsmedelsområdet av vid pass 3,000 livsmedelsnämnder. Denna starka splittring medförde otvivelaktigt olägenheter. Dels befanns det på många håll i de små kommunerna omöjligt att erhålla fullt lämpliga arbetskrafter, särskilt när arbetsbördan alltjämt ökades, dels blev förvaltningen ute i de många små distrikten både dyrbar och tungrodd, dels slutligen medförde samarbetet med och övervakningen av ett stort antal livsmedelsnämnder ett oproportionerligt stort arbete för livsmedelsstyrelserna. Det torde därför med allt fog kunna påstås, att under de påfrestande förhållanden, som på livsmedelsområdet rådde i landet under förbrukningsåret 1917—18, den kommunala livsmedelsadministrationen i betydande omfattning icke visade sig situationen vuxen. Det befanns emellertid icke möjligt att under rådande kris åstadkomma några mera genomgripande förstärkningar i organisatoriskt avseende utan man sökte i stället hjälpa sig fram genom successiva skärpt övervakande förmedelst rapportskyldighet och kringresande inspektörer m. m.

Då livsmedelsbristen började lätta redan på hösten 1918, kom organisationen icke att behöva sättas på något verkligt allvarligt prov under konsumtionsåret 1918—1919.

Jag övergår härefter till behandling av rikskommissionens förslag.

Rikskommissionens författningsutkast.

Rikskommissionen har framhållit, att man vid planläggandet inom kommissionen av en framtida organisation av den lokala kristidsförvaltningen i främsta rummet haft att taga ståndpunkt till spørsmålet, huruvida och i vilken utsträckning medverkan från kommunernas sida borde påkallas eller om en tillfyllestgörande organisation kunde tänkas med uteslutande statliga organ. Det hade därvid ansetts kunna fastslås, att kommunernas medverkan vore oundgänglig i olika avseenden. Vore det fråga om en kris av mindre svårartad natur, borde det i de flesta kommuner vara tillräckligt med rent lokala åtgärder utan att staten behövde engagera sig alltför djupt. Blev situationen åter så kritisk, att en genomgripande konsumtionsreglering vore ofrånkomlig, måste det anses omöjligt att av en i sin helhet improviserad statlig organisation erhålla ett tillfyllestgörande arbete utfört, när det gällde arbetsuppgifter av kvantitativt och kvalitativt så betydande mått som i dylikt fall. Anknytning till den redan bestående kommunala organisationen vore en kraftkälla, som icke kunde undvaras. Därtill komme, att den lokala administrationen borde kunna bliva avsevärt billigare vid en samverkan mellan staten och kommunerna, än om staten ensam påtog sig hela det ekonomiska ansvaret.

Rikskommissionen har vidare anfört, att en viktig medverkande faktor till att samarbetet mellan de statliga och kommunala livsmedelsmyndigheterna under världskrigsåren icke genomgående blev så gott och friktionsfritt som önskvärt varit den icke fullt klara rättsgrunden för statens påkallande av kommunal medverkan vid utförande av vissa arbetsuppgifter. Besluten härutinnan hade nämligen genomgående utfärdats i administrativ ordning utan att riksdagens godkännande någon gång inhämtats.

Det har av rikskommissionen ansetts vara en förutsättning för skapandet av en fast och arbetsduglig kristidsorganisation, att klarhet vunnes på sistberörda punkt. Då det befunnits oundgängligt särskilt i svåra situationer, att den statliga ledningen fullt ut kunde betjäna sig av kommunal medverkan, hade kommissionen ansett organisationsplanen böra förutsätta antagandet av en fullmaktslag, genom vilken bemyndigande lämnades Kungl. Maj:t att vid krig eller krigsfara, vari riket befunne sig, eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden förordna, att kommunerna skulle fullgöra vissa av tidsomständigheterna föranledda uppgifter samt att därför erforderliga organ skulle tillsättas inom kommunerna.

Rikskommissionens utkast till kommunal fullmaktslag torde såsom bilaga (*Bilaga A*) få fogas till förevarande protokoll. Beträffande nämnda utkast har rikskommissionen anfört:

Behovet av en fullmaktslag, som med hänsyn till förhållandena under krig eller krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden bestämmer Kungl. Maj:ts makt över kommunalförvaltningen, motiveras därav, att en större frihet måste anses önskvärd att här lämpa den erforderliga lagstiftningen efter växlande tidsomständigheter än som skulle bli fallet, om hithörande förhållanden helt måste regleras i den ordning, som gäller för stiftande av vanlig kommunallag.

Begränsningen av Kungl. Maj:ts lagstiftningsmakt på det kommunala området visar sig särskilt i följande hänseenden: Utan riksdagens medverkan torde Kungl. Maj:t enligt gällande konstitutionella regler och praxis icke få anses befogad 1) att ålägga kommunerna uppgifter, vilka för dem medföra ekonomiskt ansvar, 2) att föreskriva tillsättandet av kommunala organ, vilkas verksamhet kan komma att ådraga kommunerna förpliktelser av angiven art, samt 3) att stadga särskilda maktmedel, vilka garantera fullgörandet i enlighet med statens intresse av kommunerna ålagda förpliktelser.

I fråga om innehållet i bestämmelserna i författningsutkastet har rikskommissionen lämnat följande redogörelse:

1 § stadgar rätt för Kungl. Maj:t att ålägga kommunerna sådana uppgifter, som prövas erforderliga för tillgodoseende av befolkningens behov av viktiga förnödenheter och ändamålsenligt utnyttjande av tillgänglig arbetskraft eller för annat ändamål av betydelse för det allmänna. Här pekats sålunda, förutom på uppgifter med avseende på förnödenhetsförsörjningen, på uppgifter beträffande arbetsmarknaden, varvid framför allt den situationen hålles i sikte, att ett tjänstepliktssystem i större eller mindre omfattning ansetts böra genomföras, vid vars tillämpning kommunernas medverkan behöver tagas i anspråk. Bland de andra ändamål av betydelse för det allmänna, som här kunna ifrågakomma, inbegripas självfallet även uppgifter, som normalt tillhöra reguljära kommunala organs förvaltningsområde, exempelvis hamn- och kommunikationsfrågor.

I 2 § stadgas rätt för Kungl. Maj:t att förordna om tillsättande av kommunala kristidsorgan (kristidsnämnder) samt rätt för länsstyrelserna att bestämma kristidsnämnds verksamhetsområde. Därvid må länsstyrelsen, bland annat, där så befinnes lämpligt, förordna om sammanförande av flera kommuner till kommunalt kristidsförbund med gemensam kristidsnämnd.

3 § föreskriver skyldighet för kommunerna att för sådan verksamhet, som med stöd av ifrågavarande lag ålägges dem, ställa erforderliga medel till förfogande. Därjämte fastställas grunder för kostnadernas fördelning på olika kommuner eller delar därav inom ett kommunalt kristidsförbund.

Utkastets 4 § innehåller bestämmelser om de maktmedel, som böra stå länsstyrelserna till buds för att, om så skulle behövas, framtvunga efterlevnad av vad kommunerna med stöd av lagen ålagts att utföra. Enligt 5 § första stycket skola dessa maktmedel även kunna bringas i tillämpning, då det gäller fullgörandet av uppgifter av betydelse för det allmänna, som kommunerna genom annan författning kunna åläggas att fullgöra. Närmast åsyftas här fullgörandet av rekvisitioner för krigsmaktens behov enligt rekvisitionslagen.

Enligt 5 § andra stycket må på kristidsnämnd överflyttas uppgifter, som eljest tillkomma ordinarie kommunal myndighet. Även här åsyftas närmast uppgifter, som ankomma å kommun enligt rekvisitionslagen.

I 6 § lämnas Konungen befogenhet att meddela närmare bestämmelser angående kristidsnämnder, kommunala kristidsförbund samt tillämpningen av lagen i övrigt.

Utkast till kungörelser, avsedda att av Kungl. Maj:t utfärdas med stöd av den kommunala fullmaktslagen, hava upprättats av rikskommissionen, nämligen dels kungörelse angående inrättande av kristidsnämnder m. m., och dels kungörelse angående kommunala kristidsförbund. Dessa utkast torde såsom bilagor (*Bilaga B*, *Bilaga C*) få fogas till statsrådsprotokollet i ärendet.

Rikskommissionen har slutligen framhållit, att Kungl. Maj:t med stöd av sin administrativa lagstiftningsmakt torde kunna utfärda bestämmelser i fråga om upprättande av myndigheter, vilka vore att betrakta uteslutande som organ för statliga förvaltningsdistrikt, d. v. s. kristidsorgan för länen eller större delar av län (kristidsstyrelser). Utkast till förordning därom har jämväl upprättats av rikskommissionen och torde såsom bilaga (*Bilaga D*) få fogas vid detta protokoll.

I förevarande sammanhang må nämnas, att inom rikskommissionens kansli utarbetats utkast till lag om tjänsteplikt m. m., innefattande det huvudstadgandet, att Konungen vid krig, krigsfara eller eljest av krig föranledda förhållanden skall äga meddela förordnande, att svenska medborgare, som fyllt 18 men ej 70 år, i mån av förmåga skola vara pliktiga att efter åläggande fullgöra arbete, som utan att vara att hänföra till militär tjänstgöring är av betydelse för tillgodoseende av krigsmaktens behov eller ock erfordras för folkförsörjningen eller annat ändamål av synnerlig vikt för det allmänna. Där ej avtal med främmande stat till annat föranleder, skall enligt utkastet dylikt förordnande även gälla andra personer, som stadigvarande vistas i riket.

Den 24 mars 1939 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för utredning av de spörsmål, som äga samband med frågan om tjänstepliktslagstiftning.

Vidare må omnämnas, att utkastet till förordning angående kristidsstyrelser och till kungörelse angående inrättande av kristidsnämnder bygga på förutsättningen, att Kungl. Maj:t senast samtidigt med dessa författningars ikraftträdande tillsatt tillfälliga centrala myndigheter med uppgift att närmast Kungl. Maj:t handhava ledningen av det statliga kristidsarbete, som under rådande krisläge kan befinnas erforderligt.

Beträffande dessa centralmyndigheters antal, benämning, uppgifter och organisation ansluta sig utkastet till en av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap utarbetad generalplan för organisationen av den under krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden erforderliga extraordinarie förvaltningen. Enligt denna plan avses, att under en kristid av tillräckligt allvarlig natur inbördes självständiga kommissioner böra upprättas med uppdrag att handhava ledningen inom vart och ett av de mest betydelsefulla av samhällslivets områden, där tillfälligt statligt ingripande måste ske — folkförsörjningen, den industriella produktionen, arbetsmarknaden samt handel och sjöfart — nämligen folkhushållningskommissionen (FHK), industrikommissionen (IK), arbetskommissionen (AK) och centralkommissionen (CK), vilken sistnämnda avses skola handhava, förutom regleringsuppgifter ifråga om handel och sjöfart, även vissa för hela kristidsförvaltningen gemensamma uppgifter samt i någon mån förmedla samarbete mellan kommissionerna.

Yttranden över rikskommissionens författningsutkast.

Över rikskommissionens nu ifrågavarande fyra författningsutkast hava efter remiss yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser, statskontoret, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige. Jag vill i förevarande sammanhang inskränka mig till en redogörelse för vad yttrandena innehålla beträffande *utkastet till lag angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter*.

Lagutkastet har av samtliga hörda myndigheter och sammanslutningar i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Att ett behov föreligger att grunderna för kommunernas medverkan i en lokal kristidsförvaltning regleras genom en av Konung och riksdag gemensamt antagen författning framhålles i några yttranden. Uttalanden av sådan innebörd göras av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *svenska landstingsförbundet*. *Svenska stadsförbundet* framhåller, att det ur kommunal synpunkt torde få anses tilltalande, att statsmyndigheternas rätt att pålägga kommunerna nya uppgifter och att ingripa i de kommunala organens verksamhet komme att fastslås i en fullmaktslag. Förbundet betonar, att de under världskriget vunna erfarenheterna onekligen manade till att en dylik lag nu borde åstadkommas. *Landsorganisationen* påpekar särskilt, att om avsaknaden av uttryckliga bestämmelser angående rättsgrunder för sta-

tens påkallande av kommunernas medverkan i kristidsförvaltningen redan under världskriget föranledde friktioner, så skulle tydligen detsamma i än högre grad bliva fallet beträffande en kristidsorganisation, i vilken — såsom rikskommissionen i annat sammanhang föreslagit — tjänstepliktssystemet skulle ingå såsom en av hörnstenarna.

I flera yttranden framhålles, att en lokal kristidsorganisation bör planläggas redan under fredliga förhållanden. Sålunda säger sig *överståthållar-ämbetet* kraftigt vilja understryka behovet av att en lagstiftning i föreliggande ämne snarast komme till stånd för att i möjligaste mån trygga den betydelsefulla ekonomiska krigsberedskap, som utkastet till kommunal fullmaktslag jämte övriga utkast till författningar angående lokala kristidsorgan vore avsedd att främja. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* betonar, att det på grund av de djupgående konsekvenser ett krig medförde på folkförsörjningens område föreläge anledning att redan i fredstid planlägga en organisation, som i händelse av krig omedelbart kunde träda i funktion.

I några yttranden betonas emellertid, att den föreslagna lagstiftningen i olika avseenden skulle innebära avsevärda inskränkningar i den kommunala självbestämmanderätten. *Svenska landstingsförbundet*, som uttalar sig i sådan riktning, framhåller emellertid, att i det nödläge, som skulle utgöra förutsättningen för lagens tillämpning, bestämmanderätten dock i det allmännas intresse och till befordrande av en rationell organisation i stor utsträckning måste koncentreras till ett centralt organ. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anför, att de olika av rikskommissionen uppgjorda författningsutkasterna visserligen måste sägas tillägga vederbörande statsorgan och ej minst länsstyrelserna synnerligen långt gående befogenheter att i olika avseenden ingripa i den kommunala förvaltningen; av allt att döma hade man dock härutinnan knappast gått längre än förhållandena i en mera avancerad krissituation kunde tänkas påkalla. Enligt länsstyrelsens förmenande torde det dock vara att hoppas, att blotta tillvaron av dessa effektiva maktmedel av skilda slag komme att i så väsentlig mån befordra det avsedda samarbetet mellan de statliga och de kommunala myndigheterna, att direkta tvångsåtgärder endast i undantagsfall skulle behöva tillgripas.

I fråga om lagstiftningens utformning framhåller *länsstyrelsen i Västmanlands län*, att rikskommissionens utkast till fullmaktslag och författningar angående lokala kristidsorgan endast berörde den perifera delen av organisationen. Länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida icke hela den erforderliga organisationen — både den centrala och den lokala — borde uppbyggas och lagfästas i ett sammanhang, varigenom större reda och bättre överblick skulle vinnas.

Beträffande detaljbestämmelserna i utkastet till kommunal fullmaktslag påpekar *svenska stadsförbundet*, att det teoretiskt sett väl kunde mot 1 § i utkastet invändas, att Kungl. Maj:t skulle erhålla en synnerligen vidsträckt och till sitt innehåll obestämd fullmakt att pålägga kommunerna uppgifter av både administrativt och ekonomiskt betydande omfång

men att ingen kunde förutse vad som skulle komma att krävas och att fullmakten därför torde böra givas en vid avfattning.

Länsstyrelsen i Västmanlands län föreslår, att Konungens rätt att ålägga kommunerna vissa uppgifter måtte gälla — förutom vid krig eller krigsfara — vid utomordentliga förhållanden i fråga om folkförsörjningen. Därest kommun eller kommunalt kristidsförbund icke skulle ställa erforderliga medel till förfogande för ändamål, som i 3 § av utkastet sägs, borde det enligt länsstyrelsens förmenande icke, såsom i 4 § föreslagits, åligga länsstyrelse att bestämma sättet för medlens anskaffande.

I fråga om kristidsnämnds verksamhetsområde framhåller *svenska stadsförbundet*, att olägenheter säkert skulle följa med ett genombrytande av gränserna för vår eljest vanliga administrativa indelning, icke minst genom sammanslagningen av kommuner enligt kommunalförbundsiden. Men förbundet betonar å andra sidan, att tillgodoseendet av folkets försörjning under kristider naturligt nog måste bygga på andra synpunkter beträffande administrationen än de annars vanliga. — *Länsstyrelsen i Västmanlands län* ifrågasätter, huruvida icke organisationen av kristidsförbund borde vara genomförd under lugna förhållanden. Att vid en förestående eller under en pågående kris, då länsstyrelsen med säkerhet kunde förutsättas få ökad arbetsbörd, börja uppbyggandet av kristidsförbund torde nämligen medföra, att organisationen icke vunne den fasthet och ändamålsenlighet, som vore önskvärd. I huvudsak samma synpunkter anföras av *länsstyrelsen i Södermanlands län*.

Vad slutligen angår det i 5 § första stycket av utkastet upptagna stadgandet, att de maktmedel, som angivas i 4 §, skola kunna bringas i tillämpning även då det gäller fullgörandet av uppgifter av betydelse för det allmänna, som kommunerna genom annan författning kunna åläggas att fullgöra, har *länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasatt, om det kunde anses lämpligt och befogat att i detta sammanhang införa en sådan bestämmelse, särskilt som dess tillämplighetsområde nu svårligen läte sig fastställa eller överblicka. Det äventyr för underlåtenhet att fullgöra viss skyldighet, som här avsåges, torde, om det funnes påkallat, lämpligen kunna fastställas i samband med själva skyldighetens åläggande.

Departements-
chefen.

Såsom rikskommissionen framhållit synes det vara nödvändigt att vid ordnandet av den lokala kristidsförvaltningen söka anknytning till den redan bestående kommunala organisationen. Det lär nämligen vara uteslutet att för fullgörandet av de skiftande, ofta mycket omfattande uppgifter, som måste lösas under krigs- eller krisförhållanden, anlita allenast redan bestående lokala statliga förvaltningsorgan eller att därför skapa nya sådana. Genom att låta den lokala kristidsförvaltningen handhavas under samverkan mellan staten och kommunerna torde det även bliva lättare att vinna förståelse för de åtgärder, som kunna behöva vidtagas. Härtill kommer, att den personkännedom, erfarenhet och intressegemenskap, som vanligen är att finna inom en kommun, därigenom kunde bliva utnyttjad. En sådan organisa-

tion torde dessutom bliva avsevärt billigare än en av staten ensam uppbyggd förvaltning.

De erfarenheter, som gjordes under världskriget, synas mig föranleda därtill, att grunderna för kommunernas medverkan vid den lokala kristidsförvaltningen böra regleras i en av Konung och riksdag gemensamt antagen författning. Med hänsyn till de växlande situationer, som kunna tänkas uppstå under krig eller krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden, torde det därvid vara lämpligast att giva Kungl. Maj:t en ganska vidsträckt rätt att, då sådant förhållande som nyss nämnts föreligger, ålägga kommunerna vissa av omständigheterna föranledda arbetsuppgifter. Det låter sig nämligen icke göra att redan nu i detalj fastställa, vilka uppgifter som därvid skulle behöva lösas. I stora drag torde emellertid böra angivas de arbetsuppgifter, som kunna komma i fråga. Jag återkommer härtill i det följande.

Med ledning av rikskommissionens lagutkast samt avgivna yttranden har inom socialdepartementet upprättats förslag till författning i ämnet, benämnd »lag om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter».

I 1 § angivas förutsättningarna för att lagens huvudbestämmelser skola träda i tillämpning. Paragrafen har avfattats i överensstämmelse med motsvarande stadgande i det förslag till allmän förfogandelag, som på föredragning av chefen för justitiedepartementet den 31 sistlidne mars remitterats till lagrådet. Bestämmelserna i nu förevarande lags 2—7 §§ föreslås skola äga tillämpning allenast när vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden därom förordnats. Då riksdagen är samlad, meddelas sådant förordnande av Konungen med riksdagens samtycke. Under tid, då riksdagen icke är samlad, skall Konungen äga giva dylikt förordnande, om riksdagskallelse utfärdats eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Gillar ej nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början ett meddelat förordnande, skall detsamma efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Att i lagen upptaga en definition å begreppet kommun synes mig icke erforderligt.

Förut har omnämnts, att de uppgifter, som skola kunna åläggas kommunerna, i stora drag böra angivas i författningen. Bestämmelser härom hava upptagits i 2 §. Denna paragraf överensstämmer i huvudsak med vad därutinnan stadgats i 1 § första stycket av rikskommissionens lagutkast. Sålunda föreskrives, att det skall kunna åläggas kommun att fullgöra sådana uppgifter, som äro erforderliga för att fylla befolkningens eller produktionsens behov av viktiga förnödenheter eller för att lämpligt utnyttja tillgänglig arbetskraft. Utkastets föreskrift, att kommun skulle kunna åläggas fullgöra sådan uppgift, som prövades erforderlig »för annat ändamål av betydelse för det allmänna», har dock synt mig väl vidsträckt, varför inskränkning därutinnan gjorts till uppgift, som är erforderlig »för att tillgodose annat ändamål av betydelse för folkförsörjningen».

3 § innehåller stadgandet, att handhavandet av de uppgifter, som med stöd av 2 § komma att åläggas kommunerna, skall ankomma å kommunala kristidsnämnder. Länsstyrelsen gives befogenhet att bestämma kristidsnämnds verksamhetsområde. Såsom huvudregel torde området komma att omfatta en kommun, men länsstyrelsen skall, där så erfordras, äga besluta om avvikelser från gällande kommunindelning. Om två eller flera kommuner anses böra hava gemensam kristidsnämnd, äger länsstyrelsen föreskriva, att dessa kommuner skola utgöra kommunalt kristidsförbund. Det sist sagda skall äga motsvarande tillämpning, där länsstyrelsen finner nödigt, att del av kommun ingår i verksamhetsområde för kristidsnämnd.

Redan i fredstid torde inom länsstyrelserna förberedelser böra vidtagas för bildandet av kristidsförbund i fall, då sådana kunna väntas bliva erforderliga vid eventuell kris. Anledning synes dock icke föreligga att införa några bestämmelser härom i lagen.

I 4 § givas föreskrifter om att kommun skall vara skyldig att ställa till förfogande de medel, som erfordras för att bestrida kostnaderna för kristidsnämnds verksamhet. Fördelning av kostnaderna inom ett kommunalt kristidsförbund skall ske efter skälighetssynpunkter med hänsyn till verksamhetens omfattning beträffande de särskilda delarna av verksamhetsområdet och övriga förhållanden. Om överenskommelse ej kan träffas mellan kommunerna, skall kostnadsfördelningen fastställas av länsstyrelsen.

Då statliga förvaltningsuppgifter tidigare ålagts kommunerna, har det i allmänhet icke ansetts nödvändigt att fastställa äventyr för underlåtenhet att fullgöra dessa skyldigheter. Man har ansett sig kunna lita på den allmänna solidaritetskänslan och respekten för lag och förordning. Exempel på att tvångsmedel föreskrivits finnas dock, t. ex. i fattigvårdslagen. I fråga om de skyldigheter, som enligt den nu föreslagna lagen skola kunna åläggas kommun, torde det emellertid vara nödvändigt föreskriva, att vissa maktmedel i nödfall skola stå till buds. I kritiska situationer kan det nämligen vara av utomordentlig vikt, att ifrågavarande skyldigheter snabbt och effektivt fullgöras. De av rikskommissionen i 4 § av utkastet upptagna bestämmelserna om de maktmedel, som ansetts böra tillkomma länsstyrelserna, torde därför, ehuru de giva länsstyrelserna synnerligen långt gående befogenheter att ingripa i den kommunala förvaltningen, få anses i huvudsak befogade och lämpliga. Bestämmelser härom hava upptagits i lagens 5 §, därvid dock stadgande om att länsstyrelse skulle äga lämna föreskrift rörande sättet för anskaffande av erforderliga medel uteslutits. Att märka är, att blotta tillvaron av de i 5 § upptagna bestämmelserna i regel torde verka så, att direkta tvångsåtgärder icke behöva tillgripas.

Rikskommissionen har i 5 § första stycket av utkastet föreslagit, att, såvida annorlunda ej är stadgat, de i utkastet angivna maktmedlen skule kunna användas, därest i lag eller annan författning meddelats särskilda bestämmelser angående skyldighet för kommun att fullgöra uppgift av beskaffenhet, som i 1 § av utkastet sägs, samt kommunen underlåtit att fullgöra sådan uppgift. Om äventyr för underlåtenhet att fullgöra sådan skyl-

dighet i undantagsfall skulle påkallas, synes det lämpligast, att äventyret fastställas i samband med skyldighetens åläggande. Med hänsyn härtill hava de av rikskommissionen föreslagna nyss omförmälda bestämmelserna icke upptagits i departementsförslaget. Däremot har i 6 § från 5 § andra stycket i utkastet upptagits det stadgandet, att — om kommun jämlikt bestämmelse i annan författning ålagts skyldighet att fullgöra uppgift av den beskaffenhet, som omförmäles i 2 § av förevarande lag — Konungen äger föreskriva, att den handläggning, som enligt sådan bestämmelse ankommer å annat kommunalt organ, i stället skall ombesörjas av kristidsnämnd, därest sådan tillsatts.

7 § innehåller bestämmelser rörande rätt att överklaga länsstyrelses beslut enligt lagen.

I 8 § har intagits bemyndigande för Konungen att utfärda erforderliga tillämpningsförfattningar.

Föredraganden hemställer härefter — under åberopande av att proposition i ämnet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att det inom socialdepartementet upprättade förslaget till *lag om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Utkast

till

L a g

angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara eller eljest av krig föranledda utomordentliga förhållanden äger Konungen förordna, att kommunerna skola fullgöra sådana uppgifter som prövas erforderliga för tillgodoseende av befolkningens behov av viktiga förnödenheter och ändamålsenligt utnyttjande av tillgänglig arbetskraft eller för annat ändamål av betydelse för det allmänna.

Med kommun förstås i denna lag stad, köping, som har egen kommunalförvaltning, socken, som utgör egen kommun, samt, där två eller flera socknar äro förenade till en kommun, sådan kommun.

2 §.

Därest Konungen därom förordnar, skola för handläggande av uppgifter, som med stöd av denna lag kunna komma att åläggas kommunerna, tillsättas kommunala kristidsnämnder.

Kristidsnämnds verksamhetsområde bestämmes av länsstyrelsen, som härvid må besluta om erforderlig avvikelse från kommunindelningen. Finner länsstyrelsen, att två eller flera kommuner böra hava gemensam kristidsnämnd, skola de utgöra kommunalt kristidsförbund. Vad sist är sagt skall äga motsvarande tillämpning, där det finnes nödigt att del av kommun ingår i verksamhetsområde för kristidsnämnd.

3 §.

Till bestridande av kostnaderna för kristidsnämnds verksamhet samt för fullgörande av uppgifter, som i övrigt med stöd av denna lag kunna komma att åläggas kommun, vare kommunen skyldig att ställa erforderliga medel till förfogande. Inom kommunalt kristidsförbund skola kostnaderna fördelas efter vad med hänsyn till folkmängd, det arbete, som är förenat med kristidsnämndens verksamhet för de särskilda delarna av dess verksamhetsområde och övriga förhållanden är skäligt. Kan överenskommelse härom icke träffas, ankommer tvistens avgörande på länsstyrelsen.

4 §.

Ställer ej kommun eller kommunalt kristidsförbund för ändamål, som i 3 § sägs, erforderliga medel till förfogande, äge länsstyrelsen besluta, till vilket belopp medel för sådant ändamål skola tillskjutas, ävensom föreskriva, på

vad sätt medlen skola anskaffas. Underlåter kommun eller kommunalt kristidsförbund eljest att för fullgörande av uppgift, som med stöd av denna lag ålagts kommunen eller förbundet, vidtaga erforderlig åtgärd, må länsstyrelsen föranstalta, att sådan åtgärd varder på kommunens eller förbundets bekostnad vidtagen.

Finnes det vara av nöden, må länsstyrelsen föreskriva lämpligt vite och till sådant vite fälla.

5 §.

Hava i lag eller annan författning meddelats särskilda bestämmelser angående skyldighet för kommun att fullgöra uppgift av beskaffenhet, som i 1 § denna lag avses, skall med avseende å underlåtenhet att fullgöra sådan uppgift, där ej annorlunda är stadgat, vad i 4 § för där avsedda fall finnes föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

Har med stöd av förevarande lag förordnats att kristidsnämnder skola inrättas, äge Konungen föreskriva, att den handläggning, som jämlikt sådana särskilda bestämmelser som i första stycket avses ankommer å kommuns sedvanliga organ, i stället skall tillkomma kristidsnämnd.

6 §.

Närmare bestämmelser angående kristidsnämnder, kommunala kristidsförbund samt tillämpningen av denna lag i övrigt meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den

Utkast
till
Kungörelse
angående inrättande av kristidsnämnder m. m.

Med stöd av lagen den _____ angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter förordnas härigenom som följer:

1 §.

Det åligger kommunerna att i den omfattning, de centrala kristidsmyndigheterna bestämma, fullgöra sådana uppgifter, som i 1 § lagen angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter avses.

Med kommun förstås i denna kungörelse stad, köping, som har egen kommunalförvaltning, socken, som utgör egen kommun, samt, där två eller flera socknar äro förenade till en kommun, sådan kommun.

2 §.

För ändamål, som i 1 § sägs, skola i kommunerna tillsättas kristidsnämnder.

3 §.

Omfattningen av det verksamhetsområde, som skall tillkomma kristidsnämnd, fastställas av länsstyrelsen.

Varde två eller flera kommuner enligt vad särskilt är stadgat helt eller delvis sammanförda till kommunalt kristidsförbund, skall vad i denna kungörelse om kommun och organ för kommun sägs i stället, där ej annat stadgas, gälla det kommunala kristidsförbundet och förbundsdirektionen.

4 §.

Det åligger kristidsnämnderna, envar inom sitt verksamhetsområde,

1) att fullgöra de uppgifter, som i lag eller särskild författning äro eller bliva dem ålagda eller som av Kungl. Maj:ts, central kristidsmyndighet eller kristidsstyrelse bliva dem i behörig ordning anbefallda; samt

2) att vidtaga andra åtgärder, som må vara ägnade att lindra kristidens verkningar; dock må kristidsnämnd icke därvid företaga något, som kan verka hindrande eller försvärande för det statliga kristidsarbetet.

5 §.

De arbetsuppgifter, som i 4 § 1) avses, äro, bland andra:

a) att beträffande jordbruket och andra näringar öva tillsyn däröver, att produktionen upprätthålles på ett efter tidsförhållandena lämpat sätt, varvid bör iakttagas, att tillgänglig arbetskraft samt befintliga produktionsmedel och driftsförnödenheter bliva på effektivaste sätt utnyttjade;

b) att verkställa inventeringar i fråga om förråd av varor och förnödenheter samt att därvid lämna allmänheten nödigt biträde;

c) att tillse, att under beslag lagda eller eljest det allmänna tillkommande varor och förnödenheter bliva noggrant vårdade samt till det allmänna avlämnade i föreskriven myckenhet och i behörigt skick;

d) att fördela ransoneringskort och andra inköpstillstånd, vilka utfärdats av statliga myndigheter, till dem, som äro berättigade att erhålla dylika, samt för sådant ändamål upprätta föreskrivna förteckningar över befolkningen; ävensom övervaka, att föreskrifter i konsumtionsreglerande syfte noggrant efterlevas och överträdelser beivras; samt

e) att sprida upplysning angående de krav, som tiden ställer på land och folk, ävensom angående medlen till undvikande eller lindrande av rådande svårigheter.

6 §.

Kristidsnämnd skall bestå av ordförande samt minst två och högst åtta ledamöter. För ordföranden och minst halva antalet av ledamöterna skola finnas suppleanter.

Ordföranden och suppleant för honom utses av kristidsstyrelsen, som tillika bestämmer antalet ledamöter. Ledamöter och suppleanter för dem skola utses av det organ, som utövar kommunens beslutanderätt. Varder till ledamot eller suppleant utsedd uppenbart olämplig person, äger kristidsstyrelsen med upphävande av beslutet utse annan därtill. Underlåter kommun att utse ledamot eller suppleant, är kristidsstyrelsen ock berättigad att besluta i frågan.

Ordföranden och ledamöter av kristidsnämnd samt suppleanter för dem skola tillsättas för kalenderår. När skäl därtill äro, äger kristidsstyrelsen återkalla förordnande att vara ordförande eller av kristidsstyrelsen meddelat förordnande att vara ledamot eller suppleant eller ock försätta vederbörande ur tjänstgöring. Kommunen äger ock, när skäl därtill äro, besluta att av kommunen utsedd ledamot eller suppleant skall försättas ur tjänstgöring.

7 §.

Kristidsnämnd sammanträder å det ställe och å de tider, kristidsnämnden bestämmer, och därutöver så ofta ordföranden finner det nödigt ävensom då kristidsstyrelsen eller dess ordförande därom förordnar eller minst halva antalet av ledamöterna för uppgifvet ändamål gör framställning därom.

8 §.

Kristidsnämnd är beslutför, när förutom ordföranden minst halva antalet av ledamöterna är tillstädes. Som kristidsnämnds beslut gäller den mening, varom de flesta närvarande förena sig, eller vid lika röstetal den mening, som ordföranden biträder.

Kristidsstyrelsens ordförande eller annan av kristidsstyrelsen därtill förordnad person är berättigad att närvara vid kristidsnämnds sammanträden och deltaga i dess överläggningar.

9 §.

Närmare bestämmelser om de skyldigheter, som åvila ordförande och ledamöter av kristidsnämnd, samt angående arbetsfördelningen mellan dem meddelas i instruktion för kristidsnämnden, vilken utfärdas av kristidsstyrelsen.

Kristidsnämnd äger hos kristidsstyrelsen framställda förslag angående arbetsfördelningen och vad därmed äger samband.

10 §.

Det åligger kommun att avlöna kristidsnämnds ordförande med skäligt belopp samt, där ledamot av kristidsnämnd betungats med arbete av sådan omfattning, att ersättning skäligen bör utgå, utgiva skäligt arvode till denne ävensom i övrigt anvisa nödiga medel för kristidsnämnds verksamhet. Beslut i fråga som nu sagts skall utan dröjsmål delgivas kristidsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar ärendet till länsstyrelsen.

Finner länsstyrelsen, att i fall som i första stycket avses högre avlöning eller arvode än kommunen bestämt bör utgå eller har kommun för annat ändamål anvisat otillräckligt belopp eller underlåter kommun att anvisa medel för ändamål, som i denna kungörelse avses, förfar länsstyrelsen efter ty i 4 § lagen angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter sägs.

Vad i andra stycket stadgas skall ock äga tillämpning, där kommun eljest underlåter att vidtaga åtgärd som för kristidsnämnds verksamhet erfordras.

11 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för kommuns räkning innehavas av kristidsnämnd, må icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för kommunens räkning insättas hos bank eller å postgirokonton.

12 §.

Beträffande kristidsnämnds redovisningsskyldighet för av kommunen mottagna medel samt angående beviljande av ansvarsfrihet för förvaltningen därav skola de bestämmelser, som gälla av kommun för särskilda förvaltningsbestyr tillsatt nämnd, äga tillämpning.

I Stockholm äge stadsfullmäktige besluta angående kristidsnämnds redovisningsskyldighet samt ansvarsfrihet.

13 §.

Kristidsnämnds ordförande och ledamöter ävensom suppleanter för dem åtnjuta i och för utförandet av sitt uppdrag enahanda skydd som ämbetsman.

Kristidsnämnd har vid utförande av nämnden åvilande uppgifter tjänstebrevs rätt.

14 §.

Klagan över kristidsnämnds beslut anföres genom besvär hos kristidsstyrelsen inom trettio dagar från den då klaganden erhöll del av beslutet. Utan hinder av besvär skall beslutet lända till efterrättelse intill dess annorlunda förordnas.

Denna kungörelse träder i kraft den .

Bilaga C.

U t k a s t
till
K u n g ö r e l s e
angående kommunala kristidsförbund.

Med stöd av lagen den — — — angående skyldighet för kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter förordnas härigenom som följer:

1 §.

Uppkommer fråga om bildande av kommunalt kristidsförbund, skall länsstyrelsen ombesörja erforderlig utredning i ärendet.

Länsstyrelsen skall härvid, där det kan ske, efter att hava berett kommunerna tillfälle att yttra sig, samråda med vederbörande kristidsstyrelse.

2 §.

Finner länsstyrelsen, att två eller flera kommuner lämpligen böra helt eller delvis sammanföras till ett kommunalt kristidsförbund, skall länsstyrelsen meddela beslut härom samt därvid fastställa förbundets benämning och säte för detsamma.

3 §.

För kommunalt kristidsförbund skall finnas förbundsdirektion. Länsstyrelsen bestämmer, hur många ledamöter av direktionen och suppleanter för dem var kommun äger utse. Ledamot och suppleant utses för en tid av två år. Underlåter kommun att utse ledamot eller suppleant, äger länsstyrelsen utse sådan i kommunens ställe.

Direktionen utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Falla vid val rösterna lika å två eller flera personer, avgör lotten.

4 §.

Direktionen skall första gången sammanträda snarast möjligt. Därefter sammanträder direktionen årligen i november månad samt i övrigt, då länsstyrelsen, vederbörande kristidsstyrelse, medlem av förbundet eller direktiönens flesta ledamöter det äska eller då ordföranden sådant nödigt finner.

5 §.

Kallelse till sammanträde med direktionen sker första gången genom länsstyrelsens försorg. Därefter sker kallelse på sätt direktionen beslutar.

Direktionen är beslutförför, när minst två tredjedelar av ledamöternas hela antal äro tillstädes. Inom direktionen äger envar i beslutet deltagande en röst. Vid lika röstetal avgör lotten.

Vid direktionens sammanträden äga ombud för länsstyrelsen och kristidsstyrelsen samt kristidsnämndens ordförande närvara.

6 §.

Direktionen tillkommer
att själv eller genom den direktionen därtill utser inför domstol eller annan myndighet svara för förbundet,
att för avsedda ändamål förfoga över förbundets tillgångar samt att fastställa årlig inkomst- och utgiftsstat för förbundet och i enlighet med överenskommelse, som må hava träffats mellan förbundsmedlemmarna, eller av länsstyrelsen fastställda grunder bestämma beloppet av bidrag, som medlem har att till förbundet utgiva,
att där så erfordras upptaga lån för förbundet,
att över förvaltningen föra ordentliga räkenskaper samt
att i övrigt fullgöra vad enligt lag eller särskild författning ankommer å direktionen.

7 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för kommunalt kristidsförbunds räkning innehavas av förbundsdirektion, må icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.
Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för förbundets räkning insättas hos bank eller å postgiro-konto.

8 §.

Direktionens förvaltning och förbundets räkenskaper skola årligen granskas av revisorer, utsedda av förbundsmedlemmarna.
Revisorerna skola över granskningen avgiva berättelse, vilken, efter det direktionen lämnats tillfälle att avgiva förklaring över anmärkning, då sådan framställts, jämte förklaringen tillställles förbundets medlemmar, som var för sig besluta angående ansvarsfrihet. Vägrar förbundsmedlem, helt eller delvis, ansvarsfrihet, stånde i den del, där ansvarsfrihet ej blivit beviljad, talan mot förvaltningen öppen jämväl såvitt de övriga medlemmarna angår.

9 §.

Kommun, som helt eller delvis tillhör kommunalt kristidsförbund, så ock medlem av sådan kommun, som tilltror sig kunna visa, att beslut av förbundsdirektionen kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund eller att det icke i laga ordning tillkommit eller att det står i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrider direktionens befogenhet, äger däruti söka rättelse genom besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar från den då klaganden erhöi del av beslutet.

10 §.

Om upplösning och likvidation eller förändring av kommunalt kristidsförbund förordnar länsstyrelsen.
Vid upplösning av sådant förbund skola, där överenskommelse ej träffas, dess tillgångar realiseras på sätt länsstyrelsen bestämmer. Förordnar länsstyrelsen, att kommun skall utgå ur förbundet, varde, där överenskommelse ej träffas, förbundets tillgångar värderade genom skiljedom enligt lagen om skiljemän. Vid fördelning av överskott eller brist skola tillämpas de grunder, som senast gällt för kommunernas delaktighet i förbundets utgifter.

11 §.

Underlåter förbundsdirektion att fullgöra vad enligt denna kungörelse åligger den, förfar länsstyrelsen efter ty i 4 § lagen angående skyldighet för

kommuner att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter sågs.

Yppas efter det kommunalt kristidsförbund upplösts ny skuld, förordnar länsstyrelsen angående erforderlig uttaxering å de kommuner, som varit medlemmar av förbundet.

Denna kungörelse träder i kraft den

Utkast
till
Förordning
angående kristidsstyrelser.

Sedan Kungl. Maj:t för handhavande av vissa under nuvarande läge erforderliga arbetsuppgifter tillsatt särskilda myndigheter, här nedan benämnda centrala kristidsmyndigheter, förordnas härigenom som följer:

1 §.

Till biträde åt de centrala kristidsmyndigheterna skola finnas kristidsstyrelser i de orter och med de verksamhetsområden, som angivas i den vid denna förordning fogade tabell.

Folkhushållningskommissionen äger att verkställa de jämkningar av gränserna för kristidsstyrelsernas verksamhetsområden, som framdeles må finnas erforderliga.

2 §.

Kristidsstyrelserna skola, envar inom sitt verksamhetsområde, tillse, att tillgänglig arbetskraft och förefintliga förnödenheter bliva i enlighet med givna bestämmelser omsorgsfullt tillvaratagna och utnyttjade på för riket och dess innebyggare bästa sätt.

3 §.

Folkhushållningskommissionen bestämmer, i enlighet med uppdrag av Kungl. Maj:t, efter samråd med industrikommissionen, arbetskommissionen och centralkommissionen de arbetsuppgifter, som närmast skola åvila kristidsstyrelserna.

Uppgifter, som kunna komma att åläggas kristidsstyrelserna, äro, bland andra:

- a) att för statsverkets räkning uppköpa förnödenheter;
- b) att tillse, att förnödenheter, som äro lagda under beslag eller eljest skola avlämnas till det allmänna, noggrant vårdas och i föreskriven myckenhet komma det allmänna till godo;
- c) att vårda, lagra och förädla förnödenheter, som uppköpts eller eljest ställts till kristidsstyrelsernas disposition;
- d) att i erforderlig utsträckning ombesörja eller åt andra organ eller enskilda uppdraga att anordna produktion av sådana förnödenheter, som kunna gagna folkhushållningen;
- e) att fördela tillgängliga förnödenheter samt i övrigt medverka vid genomförande av fastställda planer för konsumtionens reglering;
- f) att på lämpligaste sätt fördela tillgänglig arbetskraft eller förefintliga arbeten;
- g) att anordna av kristidsförhållandena föranledd särskild understödsverksamhet; samt

h) att sprida upplysning angående de krav, som tiden ställer på land och folk, ävensom angående medlen att undvika eller lindra rådande svårigheter.

4 §.

Därest Konungen förordnar, att kommunala kristidsnämnder skola till sättas, skall det åligga kristidsstyrelserna, envar inom sitt område, att leda och övervaka kristidsnämndernas arbete samt i övrigt taga den befattning med avseende å kristidsnämnderna, som må föreskrivas.

5 §.

Kristidsstyrelse skall bestå av ordförande, som leder styrelsens arbete, samt minst fyra och högst åtta ledamöter. Ordföranden utses av folkhushållningskommissionen, som tillika bestämmer antalet ledamöter.

Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län utse vardera en ledamot av kristidsstyrelsen för Stockholms stad med omnejd. Den av överståthållarämbetet utsedde ledamoten tjänstgör vid förfall för ordföranden såsom ersättare för denne. Övriga ledamöter utses av folkhushållningskommissionen efter överståthållarämbetets och länsstyrelsens hörande.

Beträffande övriga kristidsstyrelser utser länsstyrelsen i det län, där kristidsstyrelsen har sitt huvudsakliga verksamhetsområde, en ledamot. Denne tjänstgör vid förfall för ordföranden såsom ersättare för denne. Övriga ledamöter utses av folkhushållningskommissionen efter länsstyrelsens hörande.

Överståthållarämbetet och länsstyrelserna skola i frågor som nu nämnts samråda med lämpliga myndigheter och organisationer.

Ordförande och ledamöter av kristidsstyrelse förordnas allenast tills vidare; och må sådant förordnande återkallas, när helst så anses erforderligt.

Över beslut, som i denna paragraf avses, må klagan ej föras utan så är att någon vill varda befriad från uppdrag att vara ordförande eller ledamot av kristidsstyrelse.

6 §.

Kristidsstyrelse sammanträder å det ställe och å de tider, styrelsen bestämmer, och därutöver så ofta ordföranden finner det nödigt ävensom då folkhushållningskommissionen därom förordnar eller minst halva antalet av styrelsens ledamöter för uppgifvet ändamål gör framställning därom.

7 §.

Landshövdingen skall följa kristidsstyrelsens verksamhet och medverka till att förståelse för betydelsen av kristidsorganens arbete skapas och vidmakthålles hos befolkningen ävensom vaka däröver, att kristidsorganens arbete fullgöres på sådant sätt att hänsyn i möjligaste mån tages till förhållandena i länet.

Landshövdingen äger för angivna ändamål närvara vid kristidsstyrelsens sammanträden och delta i överläggningarna. Han må ock väcka förslag i frågor, som tillhöra kristidsstyrelsens verksamhetsområde. Därest kristidsstyrelsens beslut icke överensstämmer med landshövdingens mening, äge han göra erinringar mot beslutet hos vederbörande centrala kristidsmyndighet.

Vad i denna paragraf är stadgat om landshövding skall beträffande Stockholm gälla överståthållaren.

8 §.

Kallelser till sammanträde med kristidsstyrelse utfärdas av ordföranden, som därvid tillika skall, såvitt möjligt, underrätta landshövding eller i Stock-

holm överståthållaren om tid och ort för sammanträdet och om de viktigaste ärenden, som därvid skola förekomma. Ordföranden leder förhandlingarna vid sammanträdet.

Varder ordföranden hindrad att sköta sin befattning och är hindret icke allenast av tillfällig natur, skall han eller hans ersättare skyndsamt göra anmälan därom till folkhushållningskommissionen, som i ärendet vidare förordnar.

9 §.

Kristidsstyrelse är beslutför, när förutom ordföranden minst halva antalet av ledamöterna är tillstädes. Som kristidsstyrelsens beslut gäller den mening, varom de flesta närvarande förena sig, eller vid lika röstetal den mening, som ordföranden biträder.

Vid sammanträde med kristidsstyrelse skall föras protokoll i ärenden av större vikt; beslut i övriga frågor skola antecknas å föredragningslista vid sammanträdet. Justering av protokollet verkställs av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av styrelsen utsedda närvarande ledamöter.

10 §.

Ordföranden äger å kristidsstyrelsens vägnar besluta i ärenden av löpande beskaffenhet. Kan kristidsstyrelsens beslut i annat ärende ej avvaktas utan att större olägenhet därav vållas, må ordföranden ock avgöra sådant ärende. Han vare dock skyldig att vid nästa sammanträde med kristidsstyrelsen anmäla beslutet och de åtgärder som med anledning därav vidtagits. Kristidsstyrelse må ock uppdraga åt ledamot av styrelsen att i närmare angiven omfattning fatta beslut å styrelsens vägnar.

Utgående expeditioner undertecknas av ordföranden samt kontrasigneras av den kristidsstyrelsen därtill förordnar. Har kristidsstyrelsen givit ledamot av styrelsen uppdrag, som i första stycket sägs, skall denne i ärende, vari han meddelat beslut, underteckna expeditionen i ordförandens ställe.

11 §.

Kristidsstyrelsen må överlämna åt tjänsteman vid styrelsen att avgöra ärenden av enklare beskaffenhet eller ärenden, beträffande vilka han besitter särskild sakkunskap; och skall, där det sker, tjänstemannen i fråga jämväl underteckna expedition i sådant ärende. Expeditionen skall kontrasigneras av den styrelsen därtill utser.

I beslut, som meddelats av tjänsteman som i första stycket sägs, må rättelse påkallas hos kristidsstyrelsen.

12 §.

I den mån så finnes erforderligt, må folkhushållningskommissionen förordna, att vid kristidsstyrelse skall inrättas ett eller flera kontor.

Folkhushållningskommissionen utser, efter förslag av kristidsstyrelsen, för varje kontor en föreståndare. Denne skall leda kontorets verksamhet samt inför kristidsstyrelsen eller dess ordförande eller sådan ledamot av styrelsen, som i 10 § första stycket sägs, föredraga till kontoret hörande ärenden med rätt för honom att reservera sig mot beslut, som meddelas i sådant ärende.

Folkhushållningskommissionen beslutar tillika efter förslag av kristidsstyrelsen, vilka befattningar som i övrigt skola inrättas å varje kontor. Kan folkhushållningskommissionens beslut ej utan olägenhet avvaktas, må kristidsstyrelsen anställa erforderlig personal för tiden intill dess kommissionens

beslut meddelas. Har kommissionen icke förbehållit sig att själv besluta om tillsättande av de befattningar som kommissionen utöver föreståndare funnit erforderliga, tillkommer det kristidsstyrelsen att tillsätta samma befattningar.

Folkhushållningskommissionen skall i frågor, som i denna paragraf avses, samråda med annan statskommission, som av frågan beröres.

13 §.

Kontorsföreståndare och övriga befattningshavare skola anställas med viss uppsägningstid.

Finner kristidsstyrelse önskvärt, att ny kontorsföreståndare utses eller att annan befattning, som tillsatts av folkhushållningskommissionen, får ny innehavare, må den göra framställning därom hos kommissionen. När skäl därtill äro, må kommissionen medgiva kristidsstyrelse att avstänga befattningshavaren ifråga från tjänstgöring och förordna om tjänstens uppehållande, intill dess slutligt beslut i ärendet kan fattas av kommissionen.

14 §.

Folkhushållningskommissionen bestämmer storleken av de arvoden som böra tillkomma ordförande och ledamöter av kristidsstyrelse.

Beträffande den personal, som finnes böra anställas vid kristidsstyrelse för längre tid, skall kristidsstyrelsen upprätta förslag till stat och underställa förslaget folkhushållningskommissionens prövning. Har kristidsstyrelse funnit nödigt att anställa personal innan kommissionen fastställt vilka befattningar som skola inrättas, må kristidsstyrelsen ock besluta om avlöningsförmåner för samma personal under tiden till dess kommissionens beslut meddelas.

Om arvoden åt sakkunniga eller biträden, som allenast för kortare tid eller för visst uppdrag anlitas av kristidsstyrelse, meddelar folkhushållningskommissionen erforderliga föreskrifter.

15 §.

Folkhushållningskommissionen anvisar kristidsstyrelse nödiga medel för uppehållande av dess verksamhet.

Över kristidsstyrelsens inkomster och utgifter skola föras räkenskaper i den ordning folkhushållningskommissionen bestämmer.

16 §.

För verkställande av kristidsstyrelsens beslut må handräckning påkallas hos länsstyrelsen.

17 §.

Kristidsstyrelse äger vid utförande av sitt uppdrag tjänstebrevsrätt.

18 §.

Folkhushållningskommissionen äger i övrigt utfärda de närmare föreskrifter angående kristidsstyrelsens verksamhet, som finnas erforderliga.

19 §.

Över kristidsstyrelsens beslut må besvär anföras hos vederbörande centrala kristidsmyndighet inom trettio dagar från den då klaganden erhöi del av be-

slutet. Det åligger kristidsstyrelse att på begäran meddela, hos vilken central kristidsmyndighet besvär skola anföras.

Utan hinder av däröver förd klagan skall beslut, varom i denna förordning sägs, lända till efterrättelse intill dess annorlunda förordnas.

20 §.

Meddelas i särskild författning bestämmelser, som innebära avvikelser från vad i denna förordning är stadgat, skola de lända till efterrättelse.

Denna förordning träder i kraft den

Tabell utvisande rikets indelning i kristidsstyrelseområden.

Kristidsstyrelse- områdets		Kristidsstyrel- sens säte	Kristidsstyrelseområdets omfattning
nr	namn		
1	Stockholms stads	Stockholm	<i>Stockholms stad</i> av <i>Stockholms län</i> : landskommunerna Danderyd, Täby, Solna, Spånga, Järfälla, Sollentuna, Bo, Nacka och Huddinge; köpingarna Stocksund, Hässelby villastad och Salt- sjöbaden; städerna Djursholm, Lidingö och Sundbyberg
2	Stockholms läns	Stockholm	<i>Stockholms län</i> utom i Stockholms stads kristidsstyrelseområde ingående delar av <i>Södermanlands län</i> : landskommunerna Överenhörna och Ytterenhörna
3	Uppsala läns	Uppsala	<i>Uppsala län</i>
4	Södermanlands läns	Nyköping	<i>Södermanlands län</i> utom Överenhörna och Ytterenhörna kommuner
5	Östergötlands läns östra	Norrköping	av <i>Östergötlands län</i> : Bråbo, Memmings, Lösings, Östkinds, Björkekinds, Hammarkinds och Skärkinds härader, av Finspånga läns härad: landskommunerna Hällestad, Vånga, Risinge, Regna, Skedevi; städerna Norrköping och Söderköping ¹
6	Östergötlands läns västra	Linköping	<i>Östergötlands län</i> utom i Östergötlands läns östra kristidsstyrelseområde ingående delar
7	Jönköpings läns	Jönköping	<i>Jönköpings län</i>
8	Kronobergs läns	Växjö	<i>Kronobergs län</i>
9	Kalmar läns norra	Västervik	av <i>Kalmar län</i> : Norra Tjusts, Södra Tjusts, Sevede, Tunaläns och Aspeland's härader, städerna Västervik och Vimmerby
10	Kalmar läns södra	Kalmar	<i>Kalmar län</i> utom i Kalmar läns norra kristidsstyrelseområde ingående delar
11	Gotlands läns	Visby	<i>Gotlands län</i>
12	Blekinge läns	Karlskrona	<i>Blekinge län</i>
13	Kristianstads läns	Kristianstad	<i>Kristianstads län</i> utom länsdelen av Hishults kommun
14	Malmöhus läns södra	Malmö	<i>Malmöhus län</i> utom i Malmöhus läns norra kristidsstyrelseområde ingående delar
15	Malmöhus läns norra	Hälsingborg	av <i>Malmöhus län</i> : Luggude, Rönnebergs, Onsjö, Harjagers och Frosta härader av Torna härad: häradsdelen av Gårdstånga kommun städerna Landskrona, Hälsingborg, Höganäs, Eslöv
16	Hallands läns	Halmstad	<i>Hallands län</i> utom Släps kommun av <i>Göteborgs och Bohus län</i> : landskommunen Källered av <i>Kristianstads län</i> : länsdelen av Hishults kommun

Kristidsstyrelse- områdets		Kristidsstyrel- sens säte	Kristidsstyrelseområdets omfattning
nr	namn		
17	Göteborgs	Göteborg	av <i>Göteborgs och Bohus län</i> : Sävedals, Östra Hisings och Västra Hisings härader, Askims härad utom Källeredes kommun; städerna Göteborg och Mölndal av <i>Hallands län</i> : landskommunen Släp av <i>Älvsborgs län</i> : landskommunerna Lerum och Angered
18	Bohusläns	Uddevalla	av <i>Göteborgs och Bohus län</i> : Inlands Södre, Inlands Nordre, Inlands Torpe, In- lands Fräkne, Orusts östra, Orusts västra, Tjörns, Lane, Stångenäs, Sotenäs, Tunge, Sörbygdens, Bullarens, Kville, Tanums och Vette härader; städerna Kungälv, Marstrand, Lysekil, Uddevalla, Strömstad
19	Älvsborgs läns norra	Vänersborg	av <i>Älvsborgs län</i> : Tössbo, Vedbo, Valbo, Nordals, Sundals, Väne, Bjärke, Flundre, Ale och Kullings härader av <i>Vättille härad</i> : landskommunerna Bergum, ^o Stora Lundby och Skallsjö städerna Vänersborg, Trollhättan, Alingsås och Åmål
20	Älvsborgs läns södra	Borås	av <i>Älvsborgs län</i> : Gäsene, Ås, Vedens, Bollebygds, Marks, Kinds och Redvägs härader städerna Borås och Ulricehamn
21	Skaraborgs läns södra	Skara	av <i>Skaraborgs län</i> : Åse, Viste, Barne, Laske, Valle, Skånings, Vilske, Frökinds, Vartofta och Gudhems härader städerna Skara, Tidaholm och Falköping
22	Skaraborgs läns norra	Mariestad	<i>Skaraborgs län</i> utom i Skaraborgs läns södra kristids- styrelseområde ingående delar
23	Värmlands läns	Karlstad	<i>Värmlands län</i>
24	Örebro läns	Örebro	<i>Örebro län</i>
25	Västmanlands läns	Västerås	<i>Västmanlands län</i>
26	Kopparbergs läns	Falun	<i>Kopparbergs län</i>
27	Gävleborgs läns	Gävle	<i>Gävleborgs län</i>
28	Medelpads	Sundsvall	av <i>Västernorrlands län</i> : Medelpads västra domsagas tingslag och Medelpads östra domsagas tingslag Sundsvalls stad
29	Ångermanlands	Härnösand	<i>Västernorrlands län</i> utom i Medelpads kristidsstyrelse- område ingående delar
30	Jämtlands läns	Östersund	<i>Jämtlands län</i>
31	Västerbottens läns västra	Umeå	<i>Västerbottens län</i> utom i Västerbottens läns nordöstra kristidsstyrelseområde ingående delar
32	Västerbottens läns nordöstra	Skellefteå	av <i>Västerbottens län</i> : Burträsk, Skellefteå samt Malå och Norsjö tingslag; av <i>Nysättra tingslag</i> : landskommunen Lövånger Skellefteå stad av <i>Norrbottnens län</i> : landskommunerna Arvidsjaur och Arjeplog
33	Norrbottnens läns	Luleå	<i>Norrbottnens län</i> utom i Västerbottens läns nordöstra kristidsstyrelseområde ingående delar